

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені К. Д. УШИНСЬКОГО»

СИРОТИЧ НАТАЛІЯ БОГДАНІВНА

УДК 378.011.3-051:373.2]:792

**ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО ФОРМУВАННЯ
ТВОРЧИХ УМІНЬ У СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ ЗАСОБАМИ
ТЕАТРАЛЬНО-МОВЛЕННЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

13.00.08 – дошкільна педагогіка

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Одеса – 201

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано в Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор педагогічних наук, доцент

Богданець-Білоskalенко Наталія Іванівна,
Київський університет імені Бориса Грінченка,
доцент кафедри української літератури
і компаративістики.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, доцент

Листопад Олексій Анатолійович,
Державний заклад «Південноукраїнський
національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського»,
доцент кафедри дошкільної педагогіки;

кандидат педагогічних наук, доцент

Онищук Ірина Анатоліївна,
Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна
академія імені Тараса Шевченка,
доцент кафедри теорії і методики
дошкільної та початкової освіти.

Захист відбудеться «3» квітня 2017 р. о 12 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 41.053.01 Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» за адресою : 65029, м. Одеса, вул. Ніщинського, 1.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» за адресою : 65020, м. Одеса, вул. Старопорто-франківська, 36.

Автореферат розіслано « 1 » березня 2017 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

І. А. Княжев

аЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. У сучасних умовах розвитку суспільства пріоритетного значення набуває проблема підготовки педагогічних кадрів, які формуватимуть особистість дитини в першій освітній ланці – дошкільному навчальному закладі, оскільки період розвитку особистості від народження до шести років є найінтенсивнішим щодо її фізичного та психічного розвитку. Саме від рівня підготовки майбутніх вихователів, здатних формувати у дітей дошкільного віку творчі вміння, залежить виконання завдань і вимог професійної освіти, що зорієнтована на перспективу.

Численні наукові праці присвячено проблемі формування готовності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до професійної діяльності (Г. Беленька, А. Богуш, Н. Гавриш, Л. Галаманджук, Т. Жаровцева, А. Залізник, Е. Карпова, І. Княжева, Н. Левінець, В. Нестеренко та ін.); розвитку творчої активності майбутніх фахівців дошкільної освіти (С. Гаврилук, В. Лісовська, О. Листопад, І. Онищук, Г. Тимофєєва, Л. Павлова та ін.).

Творчий розвиток дітей дошкільного віку засобами театральнo-мовленнєвої та мовленнєво-ігрової діяльності досліджували Л. Артемова, А. Богуш, Н. Водолага, Н. Гавриш, Н. Луцан та ін.

Водночас у практиці професійної освіти наявна низка суперечностей між:

- необхідністю підготовки майбутніх вихователів ДНЗ до формування творчих умінь у старших дошкільників засобами театральнo-мовленнєвої діяльності й відсутністю навчально-методичного супроводу такої підготовки;
- об'єктивною необхідністю розроблення методики підготовки майбутніх вихователів ДНЗ до формування творчих умінь у старших дошкільників засобами театральнo-мовленнєвої діяльності та відсутністю обґрунтованих педагогічних умов для впровадження такої методики.

Враховуючи актуальність проблеми та її недостатню розробленість у вітчизняній педагогіці, обрано тему дисертаційного дослідження «Підготовка майбутніх вихователів до формування творчих умінь у старших дошкільників засобами театральнo-мовленнєвої діяльності».

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано відповідно до тематичного плану наукових досліджень Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова з наукового напрямку «Теорія і технологія навчання і виховання в системі освіти». Тему дисертації затверджено вченою радою Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (протокол № 7 від 31 січня 2008 року) та узгоджено в Міжвідомчій раді з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук при НАПН України (протокол № 6 від 17 червня 2008 року).

Мета дослідження – науково обґрунтувати й експериментально перевірити педагогічні умови професійної підготовки майбутніх вихователів до формування

творчих умінь у старших дошкільників засобами театральної-мовленнєвої діяльності в умовах вищої педагогічної освіти.

Завдання дослідження:

1. Розкрити сутність і структуру феномена «готовність майбутніх вихователів до формування творчих умінь у старших дошкільників засобами театральної-мовленнєвої діяльності», уточнити поняття «творчі вміння», «театральної-мовленнєва діяльність».

2. Визначити критерії, показники та схарактеризувати рівні готовності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до формування творчих умінь у старших дошкільників засобами театральної-мовленнєвої діяльності.

3. Обґрунтувати педагогічні умови підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до формування творчих умінь у старших дошкільників засобами театральної-мовленнєвої діяльності.

4. Розробити й апробувати експериментальну методику підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до формування творчих умінь у старших дошкільників засобами театральної-мовленнєвої діяльності.

Об'єкт дослідження – професійної-мовленнєва підготовка майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів.

Предмет дослідження – зміст і методика підготовки майбутніх вихователів до формування творчих умінь у старших дошкільників засобами театральної-мовленнєвої діяльності.

Гіпотеза дослідження. Професійної підготовка майбутніх вихователів до формування творчих умінь у старших дошкільників засобами театральної-мовленнєвої діяльності буде ефективною, якщо забезпечити такі педагогічні умови:

- інтеракцію фахових методик і дисциплін художньо-естетичного циклу;
- стимулювання мовленнєвої-творчої діяльності майбутніх вихователів ДНЗ у процесі професійної підготовки;
- занурення студентів в активно-творчу позанавчальну театральної-мовленнєву діяльність.

Методи дослідження. У дослідженні використано комплекс методів: теоретичних – аналіз і узагальнення філософської, психолого-педагогічної, навчально-методичної та мистецької літератури – для розкриття сутності підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до формування творчих умінь у старших дошкільників засобами театральної-мовленнєвої діяльності, обґрунтування педагогічних умов такої підготовки; емпіричних – діагностувальних (анкетування, опитування, тестування, ділові ігри діагностувального спрямування), обсерваційних (спостереження, самоаналіз, самооцінка, рефлексія) – задля визначення стану готовності майбутніх

вихователів до формування творчих умінь у старших дошкільників засобами театральнo-мовленнєвої діяльності; педагогічний експеримент (констатувальний, формувальний і прикінцевий етапи) застосовано з метою перевірки ефективності педагогічних умов та експериментальної методики підготовки майбутніх вихователів до формування творчих умінь у старших дошкільників засобами театральнo-мовленнєвої діяльності; методи математичної статистики (статистична обробка результатів експериментальної роботи, кореляційний аналіз Пірсона) – з метою перевірки достовірності отриманих результатів дослідження.

База дослідження. Експериментально-дослідну роботу проведено на базі Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова і Мукачівського державного університету. Усього дослідженням було охоплено 294 студенти. У формувальному педагогічному експерименті взяли участь 149 майбутніх вихователів.

Наукова новизна дослідження. Уперше визначено і науково обґрунтовано педагогічні умови підготовки майбутніх вихователів до формування творчих умінь у старших дошкільників засобами театральнo-мовленнєвої діяльності (інтерація фахових методик і дисциплін художньо-естетичного циклу; стимулювання мовленнєво-творчої діяльності майбутніх вихователів ДНЗ у процесі професійної підготовки; занурення студентів в активно-творчу позанавчальну театральнo-мовленнєву діяльність); розкрито сутність і структуру феномена «готовність майбутніх вихователів до формування творчих умінь у старших дошкільників засобами театральнo-мовленнєвої діяльності» (когнітивно-мовленнєвий, мотиваційний та емоційно-діяльнісний критерії з відповідними показниками), схарактеризовано рівні (достатній, задовільний, низький) сформованості готовності майбутніх вихователів до формування творчих умінь у старших дошкільників засобами театральнo-мовленнєвої діяльності. Уточнено поняття «творчі вміння», «театральнo-мовленнєва діяльність». Набули подальшого розвитку теорія і методика професійної підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів у вищих навчальних закладах.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає в розробленні й апробації діагностувальної та експериментальної методик підготовки майбутніх вихователів до формування творчих умінь у старших дошкільників засобами театральнo-мовленнєвої діяльності, змісту навчання, театралізованих тренінгів і вправ, ділових ігор, сценаріїв театралізованих інсценівок та ігрових ситуацій. Результати дослідження можуть бути використані викладачами вищих педагогічних закладів освіти, які здійснюють підготовку майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів, керівниками студентських і дитячих театральних гуртків, вихователями дошкільних навчальних закладів з метою формування творчих умінь у старших дошкільників засобами театральнo-мовленнєвої діяльності.

Матеріали дослідження впроваджено в навчально-виховний процес Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (акт про

впровадження № 51/16 від 23.12.2016 р.), Мукачівського державного університету (акт про впровадження № 1074 від 24.05.2016 р.), Ізмаїльського державного гуманітарного університету (акт про впровадження № 17/519/1 від 8.09.2016 р.), Миколаївського національного університету імені В. О. Сухом-линського (акт про впровадження № 01-12/271/1452 від 18.10.2016 р.), Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (акт про впровадження № 2815/25 від 29.11.2016 р.).

Достовірність наукових положень і результатів дослідження забезпечено методологічною обґрунтованістю його завдань і вихідних позицій, використанням наукових методів, адекватних об'єктові, предмету, меті та завданням дослідження, якісним кореляційним аналізом одержаних даних, підтвердженням апробації основних положень дисертаційного дослідження в навчально-виховному процесі вишів і позанавчальній роботі майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів.

Особистий внесок автора в роботах у співавторстві полягає у характеристиці театралізованої бібліотерапії як засобу формування християнських цінностей у дітей [1], розробленні й описі системи роботи з використанням театралізованих ігор для оптимізації процесу творчого розвитку дітей старшого дошкільного віку в сім'ї [16], розробленні моделі формування акторських умінь майбутніх вихователів засобами українського фольклору [24], театралізованих тренінгів для вихователів ДНЗ [28], написанні підрозділу «Театральна мозаїка» освітньої програми для дітей від двох до семи років «Дитина» [41] і методичних рекомендацій до нього [42].

Апробація результатів дослідження. Основні положення дисертації викладено на наукових і науково-практичних конференціях різного рівня: міжнародних – «Сучасне дошкілля: реалії та перспективи» (Київ, 2008, 2009), «Наукові докази розумового задуму в генезі та бутті всесвіту» (Острог, 2010), «Етновиховний простір сучасних закладів освіти в умовах глобалізації: стан і перспективи» (Івано-Франківськ, 2010), конференції Бердянського державного педагогічного університету (Бердянськ, 2010), «Культурно-історичний та соціально-психологічний потенціал особистості в умовах трансформаційних змін у суспільстві» (Одеса, 2011), «Ідеї К. Д. Ушинського в сучасній педагогіці (до 190-річчя від дня народження К. Д. Ушинського)» (Київ, 2014), «Християнська психологія: труднощі та перспективи» (Київ, 2014); всеукраїнській «Стандарти дошкільної освіти: дискурс науки і практики (Київ, 2014); міжвузівських та університетських звітно-наукових конференціях – «Єдність навчання і наукових досліджень – головний принцип університету» (Київ, 2009), «Студент-дослідник – фахівець» (Київ, 2009), «Дитяча гра: реалії та перспективи» (Переяслав-Хмельницький, 2010).

Публікації. Результати дисертаційного дослідження висвітлено у 42 публікаціях автора, зокрема: 1 монографії (у співавторстві), 5 статтях у фахових виданнях України, 1 – в зарубіжному науковому періодичному виданні (Польща),

6 працях апробаційного характеру, 29 роботах, що додатково відображають наукові результати дисертації (5 у співавторстві).

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (289 найменувань, із них – 10 іноземною мовою), 8 додатків на 123 сторінках. Основний текст викладено на 189 сторінках. Робота містить 22 таблиці та 15 рисунків, що займають 21 сторінку самостійного тексту. Повний обсяг дисертації 348 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дослідження, визначено його мету, завдання, об'єкт, предмет, гіпотезу, методи, розкрито наукову новизну і практичну значущість, подано відомості про експериментальну базу дослідження, апробацію й упровадження результатів, публікації та структуру роботи.

У першому розділі **«Теоретико-методичні засади підготовки майбутніх вихователів до формування творчих умінь у старших дошкільників у процесі театральномовленнєвої діяльності»** представлено результати аналізу досліджень з проблеми підготовки майбутніх вихователів до формування творчих умінь у старших дошкільників засобами театральномовленнєвої діяльності, схарактеризовано феномен «готовності майбутніх вихователів до формування творчих умінь у старших дошкільників засобами театральномовленнєвої діяльності», уточнено поняття «творчі вміння» і «театральномовленнєва діяльність», обґрунтовано педагогічні умови підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до формування творчих умінь у старших дошкільників засобами театральномовленнєвої діяльності.

У численних дослідженнях (О. Абдулліна, О. Алексюк, Г. Арнаутова, В. Безпалько, І. Бех, Н. Бібік, І. Богданова, А. Богущ, В. Бондар, С. Гончаренко, Н. Грама, В. Гриньова, Т. Гуменникова, О. Дубасенюк, І. Зязюн, А. Капська, Е. Карпова, Н. Кічук, І. Княжева, М. Князян, Т. Койчева, Л. Кондрашова, О. Копусь, З. Курлянд, О. Листопад, А. Линенко, С. Литвиненко, О. Мороз, В. Нестеренко, Н. Ничкало, І. Пальшкова, Р. Хмелюк, О. Шмирко, Г. Яворська та ін.) розглядається проблема професійної підготовки студентів до педагогічної діяльності.

У словникових джерелах професійна підготовка тлумачиться як система організованих педагогічних заходів з умовою забезпечення формування в особистості професійної спрямованості знань, навичок, умінь, готовності до професійної діяльності. Професійну підготовку розуміємо як систему спеціально організованих заходів, спрямованих на формування в особистості знань, умінь, навичок професійної спрямованості та готовності майбутніх фахівців до педагогічної діяльності.

Проблему готовності майбутніх вихователів ДНЗ до професійної діяльності як результату професійної підготовки досліджували Л. Артемова, Г. Беленька, О. Богініч, С. Будак, Н. Голота, Н. Грама, Н. Давкуш, М. Данилко, Т. Жаровцева,

Л. Зданевич, Н. Левінець, Н. Лисенко, І. Литвиненко, І. Мардарова, М. Машовець, Н. Мацкевич, І. Онищук, Т. Осьмак, С. Петренко, Г. Сухорукова, Т. Танько О. Чекан та ін. Професійно-мовленнєву підготовку студентів досліджено в працях А. Богуш, Н. Гавриш, Л. Казанцевої, О. Копусь, Т. Котик, Н. Луцан, І. Луценко та ін. Аналіз наукової літератури засвідчив наявність різних поглядів щодо визначення феномена «готовність майбутніх вихователів до професійної діяльності», як-от: цілісне особистісне утворення, що виступає єдністю особистісного і процесуального аспектів діяльності та в оптимальному співвідношенні поєднує в собі теоретичний і практичний компоненти (І. Луценко); складне особистісне утворення, що містить необхідні знання, характеризується наявністю професійно-педагогічних умінь і навичок (А. Залізник) тощо.

У дослідженні готовність майбутніх вихователів до формування творчих умінь у старших дошкільників засобами театральнo-мовленнєвої діяльності розуміємо як складне особистісне утворення з індивідуальними показниками емоційного і творчого розвитку студентів, потребу в їхній творчій активності щодо відвідування та організації заходів, пов'язаних з мистецтвом театру, сукупність професійних знань, умінь і навичок майбутніх вихователів, необхідних для формування творчих умінь у старших дошкільників та організації театральнo-мовленнєвої діяльності дітей старшого дошкільного віку.

Учені розглядають «творчі вміння» як здатність особистості створювати нове, оригінальне за результатами пізнання закономірностей об'єктивного світу, що задовольняє різноманітні соціальні й особистісні потреби, характерними ознаками яких є новизна, прогресивність (К. Нечипоренко), здатність до виконання складних комплексних дій (Т. Мілерян, С. Пальчевський), способи забезпечення життєтворчості, реалізації креативних потенцій, розкриття особливих здібностей і креативних здатностей особистості, результатом виявлення яких є новий продукт (М. Шуть). Творчі вміння розуміємо як здатність до створення нового, неповторного і самобутнього творчого продукту з урахуванням попереднього життєвого досвіду особистості та її суспільних потреб. Одним із найефективніших засобів формування творчих умінь дітей старшого дошкільного віку є театральнo-мовленнєва діяльність – як складник їхньої художньо-мовленнєвої діяльності.

Аналіз наукового фонду засвідчив розуміння театральнo-мовленнєвої діяльності як художньо-мовленнєвої діяльності дітей дошкільного віку, спрямованої на сприймання та відтворення художніх образів (літературних творів, власних сценаріїв і сюжетів тощо) засобами театрального мистецтва (О. Аматыєва, Л. Артемова, А. Богуш, Н. Водолага, Н. Гавриш, Ю. Косенко).

Театральнo-мовленнєву діяльність розуміємо як творчу, синкретичну за своєю природою діяльність, що спонукає особистість до виконання творчих завдань і театралізації художніх творів із залученням різних видів мистецтва.

Різні види театральнo-мовленнєвої діяльності вчені класифікують за способом організації, змістом діяльності та видами ігрового матеріалу (А. Богуш,

Н. Гавриш, Т. Котик), як заздалегідь підготовлену діяльність і гру за власною інтерпретацією (Н. Водолага, С. Русова), драматизацію, інсценування, ігри на теми художніх творів (Р. Жуковська, В. Захарченко, Ю. Косенко, В. Федяєвська), творчі рольові ігри (Т. Боцаговська, Т. Маркова), режисерські та ігри-драматизації (Л. Артемова, А. Богуш, Н. Луцан) тощо. У дисертації схарактеризовано та задіяно в експерименті такі види театрів, як лег-плеєрс, театр трансформаток, фенстер-більдер, театр на коліщатах, театр шарфіків тощо.

Здійснено порівняльний аналіз професії актора дитячого театру і вихователя дітей дошкільного віку (В. Абрамян, І. Зязюн, В. Моргун, Н. Серeda, В. Фізер), мовленнєво-творчої діяльності в дошкільному віці (Н. Гавриш), розвитку зв'язного мовлення дітей дошкільного віку в мовленнєво-ігровій діяльності (А. Богуш, Н. Луцан), навчання розповіді дітей старшого дошкільного віку в театралізованій діяльності (Н. Водолага, Н. Гавриш) тощо. Виокремлено структурні компоненти театральнo-мовленнєвої діяльності дітей старшого дошкільного віку (музика, хореографія, сценічний рух, сценографія, виразне читання і сценічне мовлення, театралізована гра), подано їх характеристику (Л. Артемова, Н. Богданець-Білокаленко, А. Богуш, Н. Гавриш, В. Іванченко, О. Комаровська, Л. Макаренко, І. Онищук, Ю. Руденко та ін.), проаналізовано завдання Базового компонента дошкільної освіти. Здійснено аналіз програмного забезпечення мовленнєвого розвитку дітей («Впевнений старт», «Дитина», «Світ дитинства», «Українське дошкільля») щодо формування творчих умінь у старших дошкільників у процесі творчої діяльності.

У дослідженні проаналізовано низку навчальних планів ВНЗ України, що здійснюють підготовку майбутніх вихователів, програм виробничих практик майбутніх вихователів, зміст гурткової роботи вишів. Позанавчальну театральнo-мовленнєву діяльність розглянуто як додаткове джерело, що дозволяє більш цілеспрямовано і результативно здійснювати підготовку майбутніх вихователів до формування творчих умінь у старших дошкільників засобами театральнo-мовленнєвої діяльності.

Визначено й обґрунтовано педагогічні умови підготовки майбутніх вихователів до формування творчих умінь у старших дошкільників засобами театральнo-мовленнєвої діяльності: інтеракція фахових методик і дисциплін художньо-естетичного циклу; стимулювання мовленнєво-творчої діяльності майбутніх вихователів ДНЗ у процесі професійної підготовки; занурення студентів в активно-творчу позанавчальну театральнo-мовленнєву діяльність.

У другому розділі **«Критеріальний підхід у підготовці майбутніх вихователів до формування творчих умінь у старших дошкільників засобами театральнo-мовленнєвої діяльності»** схарактеризовано стан сформованості готовності майбутніх вихователів до формування творчих умінь у старших дошкільників засобами театральнo-мовленнєвої діяльності, визначено критерії, показники та схарактеризовано рівні готовності майбутніх вихователів

дошкільних навчальних закладів до формування творчих умінь у старших дошкільників засобами театрально-мовленнєвої діяльності.

З урахуванням результатів емпіричного дослідження було виокремлено критерії готовності майбутніх вихователів до формування творчих умінь у старших дошкільників засобами театрально-мовленнєвої діяльності з відповідними показниками.

Когнітивно-мовленнєвий критерій з показниками: обізнаність студентів з історією і теорією театального мистецтва; специфікою творчої діяльності дітей старшого дошкільного віку; методикою керівництва театрально-мовленнєвою діяльністю дітей.

Мотиваційний критерій з показниками: бажання брати участь у спеціально організованих формах навчально-виховної роботи, спрямованих на емоційний і творчий розвиток студентів та керівництво театрально-мовленнєвою діяльністю дітей старшого дошкільного віку; потреба у відвідуванні й організації театральних заходів (для дорослої та дитячої аудиторії), наявність мистецького хобі; усвідомленість необхідності безпосередньої участі та прояву творчої активності в процесі формування творчих умінь у старших дошкільників засобами театрально-мовленнєвої діяльності.

Емоційно-діяльнісний критерій з показниками: уміння розробляти сценарії театрально-мовленнєвої діяльності дітей старшого дошкільного віку; уміння проектувати розвиток творчих умінь дітей у процесі театрально-мовленнєвої діяльності; уміння оцінювати власну готовність (самооцінка) і готовність інших студентів (взаємооцінка) до формування творчих умінь у дітей засобами театрально-мовленнєвої діяльності.

На підставі визначених критеріїв і показників схарактеризовано рівні готовності майбутніх вихователів до формування творчих умінь у старших дошкільників засобами театрально-мовленнєвої діяльності: достатній, задовільний, низький.

Достатній рівень готовності майбутніх вихователів до формування творчих умінь у старших дошкільників засобами театрально-мовленнєвої діяльності характеризується наявністю у студентів знань з історії й теорії театального мистецтва, обізнаністю зі специфікою творчої діяльності та методиками керівництва театрально-мовленнєвою діяльністю дітей старшого дошкільного віку. Виявляється в бажанні майбутніх вихователів брати активну участь у спеціально організованих формах навчально-виховної роботи, спрямованих на емоційний і творчий розвиток студентів та керівництво театрально-мовленнєвою діяльністю дітей старшого дошкільного віку. Студенти цього рівня із задоволенням та з власної ініціативи відвідують і організують театральні заходи для дорослої та дитячої аудиторії, виявляють і застосовують уміння щодо їхніх мистецьких хобі. Усвідомлюючи необхідність формування творчих умінь у старших дошкільників засобами театрально-мовленнєвої діяльності, студенти беруть безпосередню участь і виявляють творчу активність у цьому процесі; вони

вміють розробляти сценарії театральномовленнєвої діяльності та проектувати розвиток творчих умінь дітей у процесі цієї діяльності. Майбутні вихователі володіють уміннями адекватно оцінювати власну готовність (самооцінка) і готовність інших студентів (взаємооцінка) до формування творчих умінь у дітей засобами театральномовленнєвої діяльності.

Задовільний рівень. Майбутні вихователі цього рівня готовності до формування творчих умінь у старших дошкільників засобами театральномовленнєвої діяльності обізнані з історією та теорією театального мистецтва, специфікою творчої діяльності дітей старшого дошкільного віку, їхніми творчими вміннями, натомість відчують труднощі при реалізації цих знань на практиці, характеризуються нестійкістю знань з методики керівництва театральномовленнєвою діяльністю дітей. Вони усвідомлюють необхідність своєї безпосередньої участі в процесі формування творчих умінь у старших дошкільників засобами театральномовленнєвої діяльності, натомість у них нестійке бажання брати участь у спеціально організованих формах навчально-виховної роботи, спрямованих на їхній емоційний і творчий розвиток та керівництво театральномовленнєвою діяльністю дітей старшого дошкільного віку. У майбутніх вихователів цього рівня готовності подекуди наявні окремі прояви мистецького хобі, водночас відсутня творча активність у формуванні творчих умінь у старших дошкільників засобами театральномовленнєвої діяльності. Подекуди здійснюють необґрунтований вибір або відвідують мистецькі заходи «за компанію» чи «для репутації перед викладачем». Не завжди можуть розробити сценарій театральномовленнєвої діяльності й адекватно оцінити власну та готовність інших студентів до формування творчих умінь у дітей засобами такого виду діяльності.

Низький рівень готовності майбутніх вихователів до формування творчих умінь у старших дошкільників засобами театральномовленнєвої діяльності характеризується їхньою фрагментарною обізнаністю з методикою керівництва театральномовленнєвою діяльністю дітей; у процесі реалізації цих знань на практиці потребують допомоги викладачів чи одногрупників. У студентів цього рівня відсутні знання з історії та теорії театального мистецтва, специфіки творчої діяльності дітей старшого дошкільного віку та їхніх творчих умінь. Майбутні вихователі пасивні щодо участі у спеціально організованих формах навчально-виховної роботи, спрямованих на їхній емоційний і творчий розвиток та керівництво театральномовленнєвою діяльністю дітей старшого дошкільного віку; відсутня потреба у відвідуванні й організації театральних заходів (для дорослої та дитячої аудиторії), вони відмовляються відвідувати театральні вистави. Мистецьке хобі зазвичай відсутнє, а в бесідах щодо його наявності майбутні вихователі проявляють астенічні емоції. У процесі формування творчих умінь у старших дошкільників засобами театральномовленнєвої діяльності майбутні вихователі цього рівня обирають пасивну роль «спостерігачів» і не виявляють бажання брати безпосередню участь і проявляти творчу активність у

цьому процесі. Студенти не вміють самостійно розробляти сценарії театральномовленнєвої діяльності дітей старшого дошкільного віку, проектувати розвиток творчих умінь дітей у процесі цієї діяльності; неадекватно оцінюють власну готовність (самооцінка) і готовність інших студентів (взаємооцінка) до формування творчих умінь у дітей засобами театральномовленнєвої діяльності.

Для визначення рівнів готовності майбутніх вихователів до формування творчих умінь у старших дошкільників засобами театральномовленнєвої діяльності було задіяно низку діагностувальних методів і методик: анкета, що складалася з кількох тематичних блоків, візуально-асоціативний тест, методики «Жива газета», «Інформаційні вікна», синквейн, кіно-тренінг, тренінг з акторської і режисерської майстерності, рольові ігри «Кольорові капелюхи» (за методом Едварда де Боно), «Трикутний стіл», педагогічне есе, педагогічне спостереження.

Результати констатувального етапу експерименту засвідчили, що готовність майбутніх вихователів до формування творчих умінь у старших дошкільників засобами театральномовленнєвої діяльності розподілилась у такий спосіб: низький рівень виявили 23,5% респондентів експериментальної групи (далі – ЕГ) і 24,1% контрольної групи (далі – КГ), задовільний рівень – 62,4% майбутніх вихователів ЕГ і 61,4% – КГ. Достатній рівень виявлено у 14,1% студентів ЕГ і 14,5% – КГ.

У третьому розділі «**Експериментальна методика підготовки майбутніх вихователів до формування творчих умінь у старших дошкільників засобами театральномовленнєвої діяльності**» схарактеризовано етапи і зміст експериментальної методики підготовки майбутніх вихователів до формування творчих умінь у старших дошкільників засобами театральномовленнєвої діяльності, здійснено порівняльний аналіз готовності до формування творчих умінь у старших дошкільників засобами театральномовленнєвої діяльності на констатувальному та прикінцевому етапах дослідження.

Експериментальна методика передбачала поетапну і послідовну реалізацію визначених педагогічних умов підготовки майбутніх вихователів до формування творчих умінь у старших дошкільників засобами театральномовленнєвої діяльності.

На першому – підготовчому етапі було заплановано та розроблено спеціальні форми роботи, спрямовані на емоційний і творчий розвиток студентів, підвищення їхньої обізнаності з методики організації та керівництва театральномовленнєвою діяльністю дітей старшого дошкільного віку (міні-лекції, тренінги, майстер-класи, творчі зустрічі тощо). На цьому етапі було дібрано репертуар вистав місцевих театрів і музейних виставок для організації колективних походів зі студентами, розроблено плани занять студентського театального гуртка, проведено круглі столи з викладачами вишів з метою ознайомлення їх з методикою майбутньої експериментальної роботи. Здійснено пошук митців театру і фахівців дошкільної справи, досвід практичної діяльності яких ліг би в основу творчих зустрічей зі студентами. Підготовлено поетичну збірку творів для

дітей «Вірші на щодень і вечір для сучасної малечі» [32] – для тренінгів із формування навичок сценічного мовлення та міні-інсценізацій під час тренінгів з ляльководіння; написано сценарій п'єси для дітей старшого дошкільного віку «Царівна пісень» (для постановки у студентських і дитячих театральних гуртках).

На другому – продуктивно-діяльнісному етапі проведено для майбутніх вихователів міні-лекції, семінарські та практичні заняття, що були складниками змісту різних навчальних предметів художньо-естетичного циклу і фахових методик («Основи педагогічної майстерності», «Теорія і методика ігрової діяльності дітей дошкільного віку», «Теорія і методика фізичного виховання дошкільників», «Культура мовлення та виразне читання», «Методика музичного виховання», «Мовленнєвий розвиток дитини, дошкільна лінгводидактика», «Методика ознайомлення дітей з природою», «Теорія і методика співпраці ДНЗ з родинами», «Теорія і методика формування математичних уявлень у дітей дошкільного віку», «Методика образотворчої діяльності дітей дошкільного віку» тощо); залучено майбутніх вихователів до участі в театралізованих тренінгах, творчих майстер-класах; організовано творчі зустрічі студентів з митцями театру та вихователями ДНЗ, які володіють значним педагогічним досвідом щодо проблеми формування творчих умінь у старших дошкільників засобами театральньо-мовленнєвої діяльності; створено студентські театральні гуртки, проведено низку занять у цих гуртках, здійснено постановку вистав за участю майбутніх вихователів і дітей старшого дошкільного віку; організовано зі студентами колективні походи до театру, проведено низку культурно-масових мистецьких заходів з метою покращення якості «спілкування» майбутніх вихователів з театральним жанром мистецтва (тиждень театру, конкурс кращого сценарію вистави до Дня матері, День театральної ляльки); створено у соціальних мережах сторінку студентської віртуальної групи «Між нами, театралами»; проведено вечори творчості, на яких майбутні вихователі позиціонували свої мистецькі хобі (вечір «Студент має талант», «Театральне чаювання» тощо).

Часові рамки міні-лекцій було окреслено в межах 10-15 хвилин за попереднім узгодженням з викладачами. Така форма роботи проводилася під час лекцій дисциплін художньо-естетичного циклу і фахових методик. З-поміж тем міні-лекцій були такі: «Мистецтво дитячого театру: історія та сучасний розвиток», «Система Станіславського як настільна книга актора й педагога», «Театр як синкретичний вид мистецтва», «Сучасна класифікація театралізованих ігор дошкільників», «Сценографія та художники сцени», «Дошкільний педагог та актор дитячого театру: точки дотику», «Психологія гри маленьких акторів і загадки дитячої творчості», «Театр чи кіно? Виховуємо батьків-театралів», «Театральньо-мовленнєва діяльність в ознайомленні дітей зі світом природи», «Театральньо-мовленнєва діяльність і математика: вчимося творчої лічби», «Театралізовані спортивні розваги. Сценічний рух, пластика, пантоміма і творчість у спорті» тощо.

Було розроблено три блоки тренінгів (усього – 20) для майбутніх вихователів. До першого блоку входили театралізовані тренінги з акторської та режисерської майстерності: «Міміка та жести у професійній діяльності вихователя дошкільного закладу», «Творча уява і фантазія у професійній діяльності вихователя», «Психофізична свобода в професійній діяльності вихователя», «Вихователь – режисер дитячого театру» тощо. Другий блок передбачав тренінги з розвитку сценічного мовлення і виразного читання дитячих художніх творів: «Техніка мовлення» (робота над мовленнєвим диханням, розвитком голосу й удосконаленням дикції), «Засоби логіко-емоційної виразності читання» (мовні такти, паузи, логічні наголоси, мелодика і темп мовлення), «Невербальні засоби логіко-емоційної виразності читання», «Створення партитури читання дитячого художнього твору». До третього блоку увійшли тренінги з ляльководіння і педагогічного керівництва театральномовленнєвою діяльністю старших дошкільників: «Принципи водіння театральних ляльок у режисерському настільному театрі іграшок і картинок», «Прийоми керівництва іграшками під час режисерських стендових театралізованих ігор», «Ігри драматизації з «верхніми» ляльками», «Ігри-драматизації з «нижніми» ляльками», «Мистецтво власне драматизації».

Під час творчих майстер-класів студенти опанували такі вміння й навички: дизайну та пошиття театральних іграшок, виготовлення театральних ширм, дитячого аква-гриму, звукового, шумового і світлового оформлення вистави, розроблення сценарію на основі дитячих літературних творів, виготовлення театральних костюмів та атрибутів до дитячої гри-драматизації. Зустрічі з митцями театру зазвичай відбувалися після спектаклів у стінах театрів, а майстер-класи практиків-вихователів – на базах практик або в інших ДНЗ міста, де навчалися студенти.

Культурно-масові мистецькі заходи організовувалися з метою покращення якості «спілкування» майбутніх вихователів з театральним жанром мистецтва. Так, День театральної ляльки передбачав перегляд студентами вистави професійного лялькового театру й організацію виставки «Театральна лялька моїми руками» у стінах свого вищого навчального закладу», що спонукали майбутніх вихователів до творчих ідей, розроблення нових лялькових театрів і способів керування ляльками, заохочували до «оживлення» театральних ляльок у групах дітей старшого дошкільного віку. Було знівлено поняття «дефіцит театального мистецтва». У рамках тижня театру здійснювалася постановка вистав, над якими студенти систематично працювали в театральних гуртках. Це, зокрема, інсценівки за творами Н. Забіли, М. Старицького, В. Сухомлинського.

Майбутні вихователі брали участь в організації безпосереднього «спілкування» з театральним мистецтвом: вони отримували афіші місцевих театрів і програми вистав (короткі анотації) й обирали, на їхню думку, п'ять з-поміж них найцікавіших. Після перегляду вистав, студенти ділилися враженнями у спеціально створених у соціальних мережах віртуальних групах «Між нами, театралами».

На третьому – квазіпрофесійному етапі на базах практики у ДНЗ студенти організовували театральномовленнєву діяльність старших дошкільників, здійснювали педагогічне керівництво театралізованими іграми дітей з використанням різних видів дитячих театрів, проводили просвітницьку роботу серед батьків щодо формування творчих умінь у дітей старшого дошкільного віку засобами театральномовленнєвої діяльності (міні-лекції під час батьківських зборів), самостійно добирали репертуар вистав місцевих театрів, рекомендованих для перегляду батьками з дітьми старшого дошкільного віку, готували друковані матеріали на «Дошку цікавої інформації для батьків», проводили індивідуальне методичне консультування, створювали з дітьми «Театральний альбом групи» (вміщував квитки з відвіданих спектаклів, фото, зроблені з акторами театру чи на тлі закладу та дитячі малюнки за змістом переглянутих вистав), самостійно розробляли сценарії за змістом відомих і власно написаних казок, інтегрували структурні компоненти театральномовленнєвої діяльності до змісту занять з усіх розділів програм, створювали дитячі театральні гуртки та проводили в них заняття з акторської майстерності й репетиції до постановки спектаклю, здійснювали добір репертуару, виготовлення театального реквізиту й декорації, добір музичного супроводу та постановку з дітьми старшого дошкільного віку вистави за казкою Г. Х. Андерсена «Снігова королева», п'єси за участю дорослих і дітей «Царівна пісень», у яких було задіяно студентів, дітей та їхніх батьків.

На квазіпрофесійному етапі майбутні вихователі демонстрували вміння оцінювати власну готовність (самооцінка) і готовність інших студентів (взаємооцінка) до формування творчих умінь дітей засобами театральномовленнєвої діяльності.

По завершенні формувального етапу експерименту було здійснено прикінцеве обстеження, результати діагностики подано в діаграмі (див. рис.).

Як видно з рисунку, після експериментально-дослідної роботи в рівнях готовності студентів ЕГ до формування творчих умінь у старших дошкільників засобами театральномовленнєвої діяльності відбулися суттєві позитивні зміни. Так, якщо на констатувальному етапі на достатньому рівні в ЕГ було виявлено 14,1% майбутніх вихователів, то на прикінцевому етапі їх стало 22,1%. На задовільному рівні в ЕГ на прикінцевому етапі виявлено 63,1% респондентів (було 62,4%), на низькому рівні залишилося 14,8% (було 23,5%).

У майбутніх вихователів контрольної групи наявні незначні позитивні зміни: на достатньому рівні стало 15,9% студентів (було 14,5%), задовільному – 62,1% (було 61,4%), на низькому – 22,1% (було 24,1%).

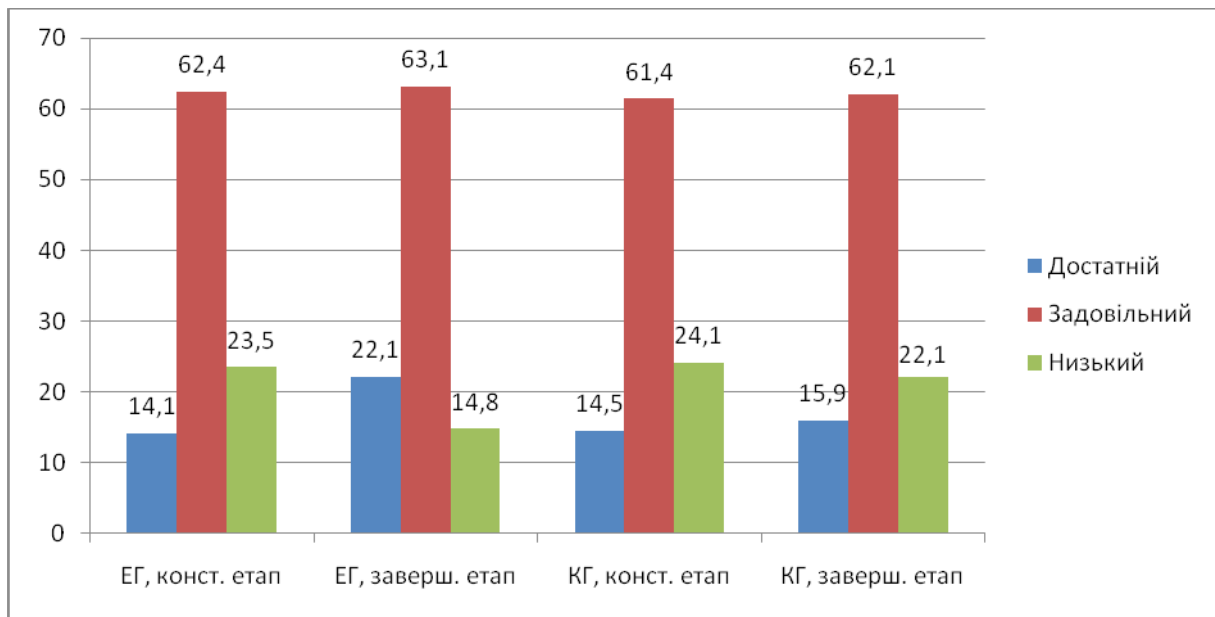

Рис. Динаміка рівнів готовності майбутніх вихователів до формування творчих умінь у старших дошкільників засобами театральної-мовленнєвої діяльності (до та після формувального етапу експерименту)

Статистичну достовірність отриманих даних перевірено за коефіцієнтом кореляції Пірсона. Між масивами даних в експериментальній і контрольній групах існує висока (від 0,7 до 0,9) та дуже висока (більше 0,9) сила імовірного лінійного зв'язку. Отже, дані статистичних обчислень вказують на їх достовірність і об'єктивність.

Таким чином, значні позитивні зміни, що відбулися в рівнях готовності студентів ЕГ в результаті формувального експерименту, свідчать про ефективність запровадження педагогічних умов і експериментальної методики підготовки майбутніх вихователів до формування творчих умінь у старших дошкільників засобами театральної-мовленнєвої діяльності.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі здійснено теоретичне узагальнення і практичне вирішення наукової проблеми підготовки майбутніх вихователів до формування творчих умінь у старших дошкільників засобами театральної-мовленнєвої діяльності, що виявляється в обґрунтуванні й апробації педагогічних умов та експериментальної методики професійної підготовки майбутніх вихователів до формування творчих умінь у старших дошкільників засобами театральної-мовленнєвої діяльності.

1. Готовність майбутніх вихователів до формування творчих умінь у старших дошкільників визначено як складне особистісне утворення, що охоплює індивідуальні показники емоційного і творчого розвитку студентів, потребу в їхній творчій активності щодо відвідування та організації заходів, пов'язаних з мистецтвом театру, сукупність професійних знань, умінь і навичок майбутніх вихователів, необхідних для формування творчих умінь у старших дошкільників,

організації театральної-мовленнєвої діяльності дітей старшого дошкільного віку. Творчі вміння розуміємо як здатність до створення нового, неповторного і самобутнього творчого продукту з урахуванням попереднього життєвого досвіду особистості та її суспільних потреб. Театральну-мовленнєву діяльність у контексті дослідження потлумачено як творчу, синкретичну за своєю природою діяльність, що спонукає особистість до виконання творчих завдань і театралізації художніх творів із залученням різних видів мистецтва.

2. Визначено критерії і показники готовності майбутніх вихователів до формування творчих умінь у старших дошкільників засобами театральної-мовленнєвої діяльності: когнітивно-мовленнєвий (обізнаність з історією і теорією театрального мистецтва; специфікою творчої діяльності дітей старшого дошкільного віку; методикою керівництва театральну-мовленнєвою діяльністю дітей); мотиваційний (бажання брати участь у спеціально організованих формах навчально-виховної роботи, спрямованих на емоційний і творчий розвиток студентів та керівництво театральну-мовленнєвою діяльністю дітей старшого дошкільного віку; потреба у відвідуванні й організації театральних заходів (для дорослої та дитячої аудиторії), наявність мистецького хобі; усвідомленість необхідності безпосередньої участі та прояву творчої активності в процесі формування творчих умінь у старших дошкільників засобами театральну-мовленнєвої діяльності); емоційно-діяльнісний (уміння розробляти сценарії театральну-мовленнєвої діяльності дітей старшого дошкільного віку; уміння проектувати розвиток творчих умінь дітей у процесі театральну-мовленнєвої діяльності; уміння оцінювати власну готовність (самооцінка) і готовність інших студентів (взаємооцінка) до формування творчих умінь у дітей засобами театральну-мовленнєвої діяльності). Схарактеризовано рівні готовності майбутніх вихователів до формування творчих умінь у старших дошкільників засобами театральну-мовленнєвої діяльності (достатній, задовільний, низький).

3. Обґрунтовано педагогічні умови підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до формування творчих умінь у старших дошкільників засобами театральну-мовленнєвої діяльності: інтеракція фахових методик і дисциплін художньо-естетичного циклу; стимулювання мовленнєво-творчої діяльності майбутніх вихователів ДНЗ у процесі професійної підготовки; занурення студентів в активно-творчу позанавчальну театральну-мовленнєву діяльність.

4. Розроблено й апробовано експериментальну методикою підготовки майбутніх вихователів до формування творчих умінь у старших дошкільників засобами театральну-мовленнєвої діяльності (підготовчий, продуктивно-діяльнісний і квазіпрофесійний етапи). На кожному етапі визначено форми і методи їх реалізації (міні-лекції, театралізовані тренінги, творчі майстер класи, зустрічі студентів з митцями театру та вихователями ДНЗ, студентські театральні гуртки, культурно-масові мистецькі заходи, студентська практика у ДНЗ тощо).

5. Результати прикінцевого етапу дослідження засвідчили позитивні кількісні

та якісні зміни щодо рівнів сформованості готовності майбутніх вихователів ЕГ до формування творчих умінь у старших дошкільників засобами театральномовленнєвої діяльності. Так, кількість студентів з достатнім рівнем зросла з 14,1% до 22,1% (у КГ – з 14,5% до 15,9%), задовільним – з 62,4% до 63,1% (у КГ – з 61,4% до 62,1%). Кількість майбутніх вихователів ЕГ з низьким рівнем сформованості готовності до формування творчих умінь у старших дошкільників зменшилася з 23,5% до 14,8% (у КГ – з 24,1% до 22,1%). Отже, запропонована експериментальна методика формування готовності майбутніх вихователів до формування творчих умінь старших дошкільників засобами театральномовленнєвої діяльності з упровадженням визначених педагогічних умов є ефективною, що підтверджено результатами статистичної обробки отриманих експериментальних даних із застосуванням коефіцієнта кореляції Пірсона.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми професійної підготовки фахівців до формування творчих умінь у дітей засобами театральномовленнєвої діяльності. Перспективу подальших досліджень убачаємо в розробленні експериментальної методики підготовки майбутніх учителів початкових класів до формування творчих умінь дітей засобами театральномовленнєвої діяльності.

Основні положення дисертації викладено у таких публікаціях автора:

1. Сиротич Н. Б. Театралізована бібліотерапія як засіб формування християнських цінностей у дітей / Н. Б. Сиротич // Духовно-психологічні основи християнської психології: колективна монографія [Під. ред. Гридковець Л. М.]; авт. кол. : Л. Гридковець, О. Бараннікова, Д. Бек, Г. Гартфілд, Н. Сиротич та ін. – Львів : Скриня, 2015. – С. 297–311.
2. Сиротич Н. Б. Методологічні аспекти формування професійної компетентності майбутніх вихователів дітей дошкільного віку / Н. Б. Сиротич // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія : Педагогіка. – 2010. – № 1. – С. 15–20.
3. Сиротич Н. Б. Обґрунтування тренінгові-ігрових технологій підготовки майбутніх дошкільних педагогів до формування творчих умінь старших дошкільників засобами театралізованої діяльності / Н. Б. Сиротич // Вісник Інституту розвитку дитини. Вип. 10. Серія : Філософія, педагогіка, психологія : Збірник наукових праць. – Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2010. – С. 138–143.
4. Сиротич Н. Б. Порівняльний аналіз підходів до мистецького виховання дітей дошкільного віку в Україні та Франції / Н. Б. Сиротич // Вісник Львівського університету. Серія педагогічна. Випуск 26. / Ред. кол. Т. Кошманова, Д. Герцюк, Т. Равчина та ін. – Львів : Вид-во Львівського національного університету імені Івана Франка, 2010. – С. 194–200.
5. Сиротич Н. Б. Театралізація літературних творів В. Сухомлинського як формування моральної компетентності старших дошкільників / Н. Б. Сиротич // Збірник наукових праць Бердянського державного педагогічного університету (Педагогічні науки). – Бердянськ : БДПУ, 2010. – № 3. – С. 121–125.

6. Сиротич Н. Б. Образотворчий калейдоскоп / Н. Б. Сиротич // Мистецтво та освіта : Науково-методичний журнал. – 2013. – № 4 (70). – С. 8–16.
7. Сиротич Н. Б. Професія дошкільного педагога та актора дитячого театру: порівняльна характеристика / Н. Б. Сиротич // *Ridna Mowa : kwartalnik oświatowy Ukraińskie go Towarzystwa Nauczycielskiego w Polsce*. – № 22. – Wałcz, 2014. – s. 8–12.
8. Сиротич Н. Б. Театралізація дитячих художніх творів як засіб розвитку особистості дитини в сім'ї / Н. Б. Сиротич // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова [«Сучасне дошкілля: реалії та перспективи»] / Укл. І. І. Загарницька, Г. В. Беленька, А. В. Карнаухова. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2008. – С. 212–216.
9. Сиротич Н. Б. Психолого-педагогічні дослідження підготовки майбутніх вихователів до формування творчих умінь старших дошкільників засобами театралізованої діяльності / Н. Б. Сиротич // Матеріали звітної-наукової конференції викладачів університету за 2008 рік [«Єдність навчання і наукових досліджень – головний принцип університету»], (Київ, 5–6 лютого 2009 року) / Укл. Г. І. Волинка, О. В. Уваркіна, О. П. Симоненко, О. П. Ємельянова. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – С. 221–222.
10. Сиротич Н. Б. Роль казкотерапевтичного театру у театралізованій діяльності старших дошкільників / Н. Б. Сиротич // Матеріали Міжвузівської студентської науково-практичної конференції [«Дитяча гра: реалії та перспективи»] : збірник студентських наукових робіт / Укладачі Зданевич Л. В., Машкіна Л. А., Мисик О. С., Пісоцька Л. С. – Хмельницький : ХГПА, 2010. – Вип. 5. – С. 162–165.
11. Сиротич Н. Б. Розвиток творчого потенціалу дітей старшого дошкільного віку у процесі театралізованої діяльності / Н. Б. Сиротич // Матеріали Третьої міжнародної науково-практичної конференції Одеського національного університету [«Культурно-історичний та соціально-психологічний потенціал особистості в умовах трансформаційних змін у суспільстві»] // Вісник Одеського національного університету / Ред. кол. випуску : Т. П. Вісковатова, В. І. Подшивалкіна, З. О. Кіреєва та ін. – Том 16. Випуск 11. Частина 1., Серія : Психологія. – Одеса : Вид-во Одеського національного університету імені І. І. Мечникова, 2011 – С. 238–245.
12. Сиротич Н. Б. К. Д. Ушинський про важливість «вираження душевних почувань» у сприйнятті сучасного мистецтва театру / Н. Б. Сиротич // Матеріали Міжнарод. наук.-практ. конф. [Ідеї К. Д. Ушинського в сучасній педагогіці (до 190-річчя від дня народження К. Д. Ушинського)], (Київ, 20–21 лютого 2014 р. / редкол. : В. О. Огнев'юк, Л. Л. Хоружа, В. І. Ковальчук, О. С. Зубченко. – К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2014. – С. 242–248.
13. Сиротич Н. Б. Формування компетентності дітей дошкільного віку у сфері театральної освіти / Н. Б. Сиротич // Матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. [Стандарти дошкільної освіти: дискурс науки і практики], (Київ, 11 квітня 2014 р.) / редкол. : В. О. Огнев'юк, Л. Л. Хоружа, В. І. Юрченко, Г. В. Беленька. – Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2014. – С. 275–280.

14. Сиротич Н. Б. Від гри – до театру / Н. Б. Сиротич // Дошкільне виховання : щомісячний науково-методичний журнал Міністерства освіти і науки України для педагогів і батьків. – 2008. – № 2. – С. 26–28.
15. Сиротич Н. Б. Вихователь – людина двох професій : педагог та актор / Н. Б. Сиротич // Вихователь-методист дошкільного закладу : щомісячний спеціалізований журнал. – 2009. – № 12. – С. 50–56.
16. Сиротич Н. Б. Створюємо театр удома. Театралізація дитячих художніх творів у сім'ї / Н. Б. Сиротич, М. А. Машовець // Дошкілля : журнал для люблячих батьків, педагогів, психологів. – 2009. – № 1 (9), 2009. – С. 10–13.
17. Сиротич Н. Б. Диво твоїми руками (фотоілюстрації нетрадиційних методів зображувальної діяльності та їх застосування у праці з дітьми (методичні художні матеріали) / Н. Б. Сиротич // Львів : Видавництво «Свічадо», 2009. – 64 с.
18. Сиротич Н. Б. Використання елементів «системи виховання актора» у навчально-виховному процесі майбутніх дошкільних педагогів / Н. Б. Сиротич // Вісник Київського інституту бізнесу і технологій. – № 1 (11), 2010. – К. : ПВНЗ «Київський інститут бізнесу та технологій». – С. 115–118.
19. Сиротич Н. Б. Формуємо техніку, технологію та культуру акторського мовлення / Н. Б. Сиротич // Вихователь-методист дошкільного закладу : щомісячний спеціалізований журнал. – № 4 (17), квітень, 2010. – К. : ТОВ «МЦФЕР-Україна», 2010. – С. 16–20.
20. Сиротич Н. Б. Міміка та жести у професійній діяльності вихователів дошкільних закладів / Н. Б. Сиротич // Вихователь-методист дошкільного закладу : щомісячний спеціалізований журнал. – № 5 (18), травень, 2010. – К. : ТОВ «МЦФЕР-Україна», 2010. – С. 70–75.
21. Сиротич Н. Б. Творча уява і фантазія у професійній діяльності вихователя / Н. Б. Сиротич // Вихователь-методист дошкільного закладу : щомісячний спеціалізований журнал. – № 6 (19), червень, 2010. – К. : ТОВ «МЦФЕР-Україна», 2010. – С. 69–74.
22. Сиротич Н. Б. Психофізична свобода у професійній діяльності вихователя / Н. Б. Сиротич // Вихователь-методист дошкільного закладу : щомісячний спеціалізований журнал. – № 9 (22), вересень, 2010. – К. : ТОВ «МЦФЕР-Україна», 2010. – С. 27–32.
23. Сиротич Н. Б. Вихователь – режисер дитячого театру / Н. Б. Сиротич // Вихователь-методист дошкільного закладу : щомісячний спеціалізований журнал. – № 12 (25), грудень, 2010. – К. : ТОВ «МЦФЕР-Україна», 2010. – С. 55–60.
24. Сиротич Н. Б. Формування акторських умінь майбутніх вихователів засобами українського фольклору / Н. Б. Сиротич, М. А. Машовець // Вісник Прикарпатського національного університету. Серія : Педагогіка. Випуск XXXI. – Івано-Франківськ : Видавничо-дизайнерський відділ ЦІТ Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2010. – С. 103–107.
25. Сиротич Н. Б. Дошкільна педагогіка як синкретичний вид мистецтва / Н. Б. Сиротич // Вихователь-методист дошкільного закладу : щомісячний спеціалізований журнал. – № 2 (27), лютий, 2011. – К. : ТОВ «МЦФЕР-Україна», 2011. – С. 48–53.

- 26.** Сиротич Н. Б. Мова мистецтва або Використання методів арт-терапії у роботі з дітьми раннього віку / Н. Б. Сиротич // Вихователь-методист дошкільного закладу : щомісячний спеціалізований журнал. – № 12 (37), грудень, 2011. – К. : ТОВ «МЦФЕР-Україна», 2011. – С. 57–61.
- 27.** Сиротич Н. Б. Попередження синдрому «соціокультурного споживача» засобами театралізованої гри / Н. Б. Сиротич // Вихователь-методист дошкільного закладу : щомісячний спеціалізований журнал. – № 9 (58), вересень, 2013. – К. : ТОВ «МЦФЕР-Україна», 2013. – С. 15–19.
- 28.** Сиротич Н. Б. Форми методичної роботи з педагогами. Тренінги (з аудіозаписами та роздатковими матеріалами) // КОЗА-ДИСК. Шаблони і розробки для вихователя-методиста; авт. кол. : Бондар Л. М., Омельяненко Л. В., Панасюк Т. В., Савінова Н. В., Сиротич Н. Б. – 2013. – Випуск 1.
- 29.** Сиротич Н. Б. Театр ляльок-підколінників – новий вид лялькового театру / Н. Б. Сиротич // Вихователь-методист дошкільного закладу : щомісячний спеціалізований журнал. – № 1 (62), січень, 2014. – К. : ТОВ «МЦФЕР-Україна», 2014. – С. 58–62.
- 30.** Сиротич Н. Б. Театр з кишені : Хатинка мрій. Як зробити ляльки-підколінники. Поради ляльководів / Н. Б. Сиротич // Джміль. – 2014. – № 1. – С. 18–19.
- 31.** Сиротич Н. Б. Культура мовлення та виразнечитання : роб. прог. навч. дисцип. [для студентів за напр. підгот. 6.010101 «Дошкільна освіта] / уклад. Н. Б. Сиротич. – Київський університет імені Бориса Грінченка, 2014. – 33 с.
- 32.** Сиротич Н. Б. Вірші на щодень і вечір для сучасної малечі / Н. Б. Сиротич // . – Львів : ТзОВ «Свічадо», 2014. – 40 с.
- 33.** Сиротич Н. Б. Формуємо навички виразного читання різножанрових дитячих творів : система тренінгів для вихователів (Техніка мовлення. Робота над мовним диханням. Тренінг для педагогів дошкільних навчальних закладів) / Н. Б. Сиротич// Вихователь-методист дошкільного закладу : щомісячний спеціалізований журнал. – № 2 (75), лютий, 2015. – К. : ТОВ «МЦФЕР-Україна», 2015. – С. 24–30.
- 34.** Сиротич Н. Б. Працюємо над розвитком голосу : тренінг для вихователів / Н. Б. Сиротич // Вихователь-методист дошкільного закладу : щомісячний спеціалізований журнал. – № 3 (76), березень, 2015. – К. : ТОВ «МЦФЕР-Україна», 2015. – С. 35–41.
- 35.** Сиротич Н. Б. Удосконалюємо дикцію та техніку мовлення : тренінг для вихователів / Н. Б. Сиротич // Вихователь-методист дошкільного закладу : щомісячний спеціалізований журнал. – № 4 (77), квітень, 2015. – К. : ТОВ «МЦФЕР-Україна», 2015. – С. 54–59.
- 36.** Сиротич Н. Б. Коли і навіщо потрібні паузи в мовленні : тренінг для педагогів / Н. Б. Сиротич // Вихователь-методист дошкільного закладу : щомісячний спеціалізований журнал. – № 6 (79), червень, 2015. – К. : ТОВ «МЦФЕР-Україна», 2015. – С. 60–65.
- 37.** Сиротич Н. Б. Як правильно розставляти логічні наголоси у мовленні: тренінг для вихователів / Н. Б. Сиротич // Вихователь-методист дошкільного закладу : щомісячний спеціалізований журнал. – № 8 (81), серпень, 2015. – К. : ТОВ «МЦФЕР-Україна», 2015. – С. 54–59.

38. Сиротич Н. Б. Відтворюємо мелодику та темп мовлення / Н. Б. Сиротич // Вихователь-методист дошкільного закладу : щомісячний спеціалізований журнал. – № 9 (82), вересень, 2015. – К. : ТОВ «МЦФЕР-Україна», 2015. – С. 53–57.
39. Сиротич Н. Б. Як застосовувати позамовні засоби виразності під час читання дитячих художніх творів / Н. Б. Сиротич // Вихователь-методист дошкільного закладу : щомісячний спеціалізований журнал. – № 12 (85), грудень, 2015. – К. : ТОВ «МЦФЕР-Україна», 2015. – С. 19–23.
40. Сиротич Н. Б. Театралізовані ігри з рухами для дошкільників / Н. Б. Сиротич // Музичний керівник : щомісячний спеціалізований журнал. – № 9 (53), вересень, 2015. – К. : ТОВ «МЦФЕР-Україна», 2015. – С. 34–35.
41. Дитина : освітня програма для дітей від двох до семи років / наук. кер. проекту В. О. Огнев'юк; авт. кол. : Г. В. Беленька, О. Л. Богініч, Н. І. Богданець-Білоskalенко, В. М. Вертугіна, Н. Б. Сиротич та ін.; МОН України, Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2016. – 304 с.
42. Методичні рекомендації до освітньої програми для дітей від двох до семи років «Дитина» / наук. кер. проекту В. О. Огнев'юк; наук. ред. Г. В. Беленька; авт. кол. : Г. В. Беленька, О. Л. Богініч, В. М. Вертугіна, Н. Б. Сиротич та ін. – К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2016. – 352 с.

АНОТАЦІЯ

Сиротич Н. Б. Підготовка майбутніх вихователів до формування творчих умінь у старших дошкільників засобами театральномовленнєвої діяльності. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.08 – дошкільна педагогіка. – Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського, МОН України. – Одеса, 2017.

Дисертацію присвячено проблемі підготовки майбутніх вихователів до формування творчих умінь у старших дошкільників засобами театральномовленнєвої діяльності. Обґрунтовано й експериментально перевірено педагогічні умови підготовки майбутніх вихователів до формування творчих умінь у старших дошкільників засобами театральномовленнєвої діяльності (інтерація фахових методик і дисциплін художньо-естетичного циклу; стимулювання мовленнєво-творчої діяльності майбутніх вихователів ДНЗ у процесі професійної підготовки; занурення студентів в активно-творчу позанавчальну театральномовленнєву діяльність); визначено сутність і структуру феномена «готовність майбутніх вихователів до формування творчих умінь у старших дошкільників засобами театральномовленнєвої діяльності»; уточнено поняття «творчі вміння», «театральномовленнєва діяльність»; визначено критерії (когнітивно-мовленнєвий, мотиваційний, емоційно-діяльнісний), показники і схарактеризовано рівні (достатній, задовільний, низький) сформованості

готовності майбутніх вихователів до формування творчих умінь у старших дошкільників засобами театральнo-мовленнєвої діяльності. Розроблено й апробовано експериментальну методику підготовки майбутніх вихователів до формування творчих умінь у старших дошкільників засобами театральнo-мовленнєвої діяльності, що охоплює підготовчий, продуктивно-діяльнісний і квазіпрофесійний етапи. Набули подальшого розвитку теорія і методика професійної підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів у вищих навчальних закладах.

Ключові слова: професійна підготовка, готовність майбутніх вихователів до формування творчих умінь у старших дошкільників засобами театральнo-мовленнєвої діяльності, творчі вміння, педагогічні умови, експериментальна методика.

АННОТАЦІЯ

Сиротич Н. Б. Подготовка будущих воспитателей к формированию творческих умений у старших дошкольников средствами театрально-речевой деятельности. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание научной степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.08 – дошкольная педагогика. Государственное учреждение «Южноукраинский национальный педагогический университет имени К. Д. Ушинского. – Одесса, 2017.

В диссертации впервые определены и научно обоснованы педагогические условия подготовки будущих воспитателей к формированию творческих умений у старших дошкольников средствами театрально-речевой деятельности (интеракция профессиональных методик и дисциплин художественно-эстетического цикла, стимулирование рече-творческой деятельности будущих воспитателей ДООУ в процессе профессиональной подготовки; погружение студентов в активно-творческую внеучебную театрально-речевую деятельность).

В работе готовность будущих воспитателей к формированию творческих умений у старших дошкольников определена как сложное личностное образование, охватывающее индивидуальные показатели эмоционального и творческого развития студентов, потребность в их творческой активности в отношении посещения и организации мероприятий, связанных с искусством театра, совокупность профессиональных знаний, умений и навыков студентов, необходимых для формирования творческих умений у старших дошкольников, организации театрально-речевой деятельности детей старшего дошкольного возраста. Творческие умения трактуются как способность к созданию нового, неповторимого и самобытного творческого продукта с учетом предыдущего жизненного опыта личности и ее общественных потребностей.

Определены критерии (когнитивно-речевой, мотивационный и эмоционально-деятельностный) и показатели готовности будущих воспитателей к формированию творческих умений у старших дошкольников средствами театрально-речевой деятельности, на основе которых охарактеризованы уровни (достаточный,

удовлетворительный, низкий) сформированности исследуемой готовности.

Разработана и апробирована экспериментальная методика подготовки будущих воспитателей к формированию творческих умений у старших дошкольников средствами театрально-речевой деятельности (подготовительный, продуктивно-деятельностный и квазипрофессиональный этапы). На каждом этапе определены формы и методы их реализации (мини-лекции, театрализованные тренинги, творческие мастер-классы, встречи студентов с художниками театра и воспитателями ДОУ, студенческие театральные кружки, культурно-массовые культурные мероприятия, студенческая практика в дошкольных образовательных учреждениях и т. п.).

Результаты анализа экспериментальных данных на заключительном этапе эксперимента подтвердили эффективность выделенных педагогических условий подготовки будущих воспитателей к формированию творческих умений у старших дошкольников средствами театрально-речевой деятельности и разработанной экспериментальной методики, предполагающей их реализацию в процессе профессиональной подготовки студентов в условиях педагогического высшего учебного заведения.

Ключевые слова: профессиональная подготовка, готовность будущих воспитателей к формированию творческих умений у старших дошкольников средствами театрально-речевой деятельности, творческие умения, педагогические условия, экспериментальная методика.

ANNOTATION

Syrotych N. B. Training of future educators with regard to developing creative skills in senior preschool learners through drama and speech activity techniques. – Manuscript.

Thesis for the Candidate Degree in Pedagogical Sciences in specialty 13.00.08 – Pre-school Pedagogy. – State Institution «South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky», Ministry of Education and Science of Ukraine. – Odessa, 2017.

The thesis is devoted to the issue of training of future educators with regard to developing creative skills in senior preschool learners through drama and speech activity techniques. This research reveals scientifically substantiated and experimentally tested pedagogical conditions of future educator training with regard to developing creative skills in senior preschool learners through drama and speech activity techniques (interaction of professional methodology and arts and aesthetics cycle disciplines; stimulation of future educators' creative speech activity in the process of professional training; immersion of students in actively creative extracurricular drama and speech activity); in this work the essence and structure of the phenomenon "future educators' readiness for developing creative skills in senior preschool learners through drama and speech activity techniques" is defined, the concepts of "creative skills" and "drama and speech activity" are specified; criteria (cognitive and speech,

motivational, emotional and productive), indicators, levels (sufficient, satisfactory, low) of future educators' developed readiness for the formation of creative skills in senior preschool learners through drama and speech activity techniques are determined. The research offers devised and tested out experimental methodology of future educator training with regard to developing creative skills in senior preschool learners through drama and speech activity techniques which includes preparatory, productive and quasi-professional stages. Also, such aspects as theory and methodology of vocational training of future educators for preschool educational institutions in higher educational institutions are further explored in the research.

Key words: vocational training, future educators' readiness for developing creative skills in senior preschool learners through drama and speech activity techniques, creative skills, pedagogical conditions, experimental methodology.

Підписано до друку 28.02.2017.

Обсяг 0,9 друк. арк. Формат 60x88/16 Зам. № 2904/17.

Наклад 100 прим.

Надруковано у ФОП Бондаренко М. О.

м. Одеса, вул. В. Арнаутська, 60

т. +38 0482 35 79 76

info@aprel.od.ua

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців ДК № 4684 від 13.02.2014 р.